

6. Сент-Экзюпери А. Планета людей. – Кишинев: Картя молдовеняскэ, 1973. – 560 с.
7. Станиславский К.С. Собр. соч.. – Т.2. – М.: Искусство, 1954. – 352 с.
8. Ушинский К.Д. Педагогические сочинения. В 6-ти т. – Т. 2. – М.: Педагогика, 1988. – 496 с.

*Гончаренко Н.Є.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Ідеї особистісно-орієнтованої освіти, як і всі інші ідеї, існують у сучасній педагогічній свідомості на двох рівнях повсякденному і науковому. До повсякденного можна, на наш погляд, віднести поширене у свідомості педагогів уявлення про особистісний підхід в освіті як про етико-гуманістичний феномен, пов'язаний з ідеями індивідуалізації освіти, співробітництва, партнерства, діалогу, поваги особистості дитини.

Кажучи про наукове уявлення про особистісно-орієнтовану освіту необхідно відзначити, що воно залежить від того, у рамках якої наукової парадигми розглядається дана концепція, понятійний апарат яких наук при цьому використовується.

Методичні обґрунтування особистісного підходу подані в сучасних філософських і психологічних дослідженнях з проблеми особистості, її специфічних функцій у процесі життєдіяльності людини, механізмів розвитку.

Філософський рівень розгляду проблеми пов'язаний із такими поняттями як суб'єкт, воля, особистість, подані в контексті цілісного розвитку і руху особистості.

З позиції психології дана концепція розкривається через поняття про специфіку особистісного розвитку індивіда, рефлексії, сенсо-пошукової активності особистості, переживання, спілкування як механізму освіти, особистого досвіду.

З позицій дидактики дану концепцію розглядав В.В.Серіков за допомогою категорії мети і змісту освіти, його особистісного компонента, методів навчання, конкретних технологій, які входять до її складу, діяльностей викладання і навчання, критеріїв ефективності освітнього процесу що, дозволяє “виявити новий зміст цих вищезазначених категорій, визначити регулятиви перетворення педагогічної свідомості і практики” [1; 41].

Особистісно-орієнтована освіта – це не формування особистості із заданими зовні властивостями і характеристиками, а створення необхідних умов для розвитку особистості відповідно до внутрішніх закономірностей її генезису, в повною мірою проявляючи себе, і реалізуючи свої творчі можливості. Ця побудова освітнього процесу спрямована на створення таких умов, в яких особистість функціонувала б як повноправний партнер в освітньому процесі, свідомо і автономно приймаючи моральні та культурні цінності.

Концепція особистісно-орієнтованої освіти опирається на фундаментальні теорії, які розкривають природу педагогічного знання, цілісність освітнього процесу, особистісно розвиваючі функції навчання, діалогову природу педагогічної діяльності.

Основне призначення даної концепції нами бачиться в осмисленні і розкритті природи особистісного розвитку індивіда і умов, що сприяють цьому розвитку. Виявлення цих умов є наслідком цілісного розуміння її сутності і специфіки того освітнього процесу, який вимагає особистісного розвитку індивіда.

Ця концепція, не відкидаючи предметно-орієнтованої педагогічної діяльності, зміщує акценти в бік особистості учня, і стверджує пріоритет цілей особистісного розвитку над цілями знанійної підготовки людини. Виходячи з вищезазначеного, особистісно-орієнтована освіта, у нашому розумінні, – це формування в учнів особливого роду особистісного досвіду, досвіду власної особистісної поведінки, вибору цінностей, прийняття відповідальних рішень, креативності, автономності, рефлексії. Для цього необхідна педагогічна діяльність, що створює умови для повноцінного розвитку особистості, розкриття її здібностей і індивідуальності.

Не заперечуючи “знанійну” парадигму, тобто засвоєння певних знань і норм, особистісний підхід значно розширює сферу діяльності педагога, орієнтуючи її на формування особистісного досвіду дитини.

Традиційна підготовка вчителів пропонує навчання їх типовим функціонально-методичним діям: постановці завдань і цілей, зіставленню результатів із необхідними зразками і т. ін.

Внаслідок такої підготовки формується фахівець, який добре або відмінно володіє теорією і типовими функціональними педагогічними операціями, так званим комплексом “урокодавця”. Створення ж досвіду власне особистісного розвитку учнів включає інші елементи педагогічної діяльності такі, як спілкування, співробітництво, діалог, спільне переживання життєвих ситуацій а формування такого досвіду потребує нових технологій.

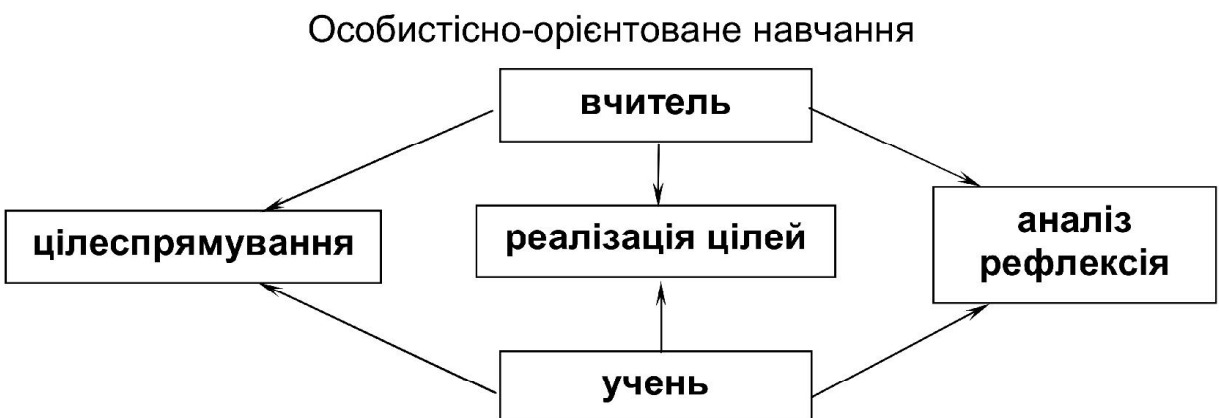
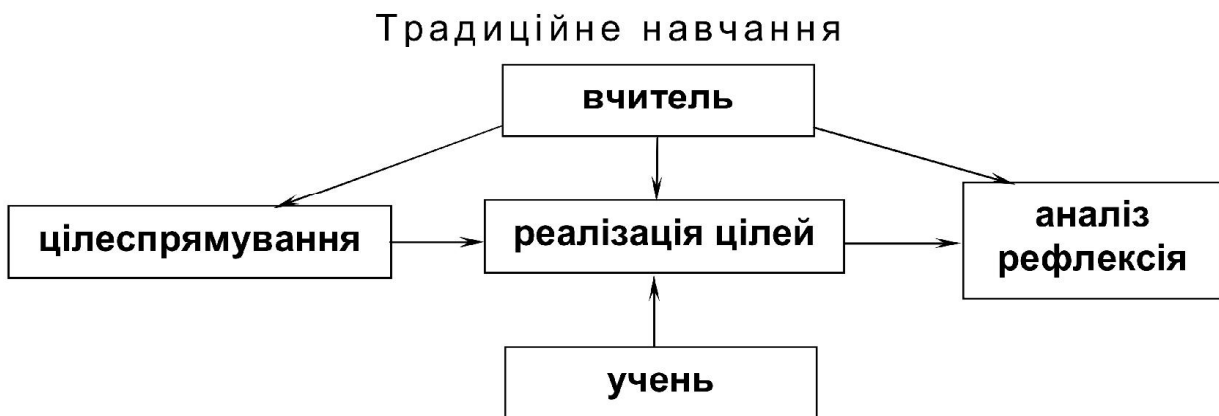
Виходячи з вище викладеної концепції, можна по-новому і більш конкретно визначити сутність педагогічної діяльності. Педагогічними, у повному змісті слова, є такі дії вчителя, коли ним цілеспрямовано створюються умови, які ставлять учня в позицію повноправного суб'єкта діяльності, що свідомо приймає цілісний зміст, запропонований вчителем. Таким чином, власне педагогічним є обмін цінностями, досвідом, а не інформацією, як такою [3; 128].

Така педагогічна діяльність має двоїтий предмет: з одного боку – це дитина, учень, студент із своїм, властивим тільки йому інтелектуальним і життєвим потенціалом, з іншого боку – це той суспільний культурний потенціал, що накопичений людством, оформлений у вигляді навчального предмета і досвіду самого вчителя. Е.В.Бондревська вважає, що основними характеристиками особистісно-орієнтованої педагогічної діяльності є діалогічність, діяльнісний творчий характер, спрямованість на підтримку індивідуального розвитку дитини, надання їй необхідного простору, свободи для прийняття самостійних рішень, творчості, вибору отримання навчання і поведження [1; 17]. Актуальним при цьому стає питання, як протікає спільна діяльність учнів і вчителя в умовах особистісно-орієнтованого утворення. Побудова процесу навчання, адекватного його особистісній спрямованості, вимагає насамперед зміни способів діяльності і спілкування, характеру взаємодії між його суб'єктами, у процесі яких відбувається самост-

вердження особистості, знаходження особистісного змісту даної діяльності, виникає потреба в саморозвитку.

На думку В.В.Серікова, основним критерієм віднесення процесу навчання до особистісно-орієнтованого є його здатність створювати “ситуацію, що особистісно стверджує” [3; 12].

Порівняємо логіку і структуру діяльності вчителя й учнів у традиційному й особистісно-орієнтованому навчанні.

1. Учень не є суб'єктом діяльності, не сформована його цілісність, слабка мотивація та особистісний зміст навчання, вони визначаються частіше за все не самою діяльністю, а зовнішніми впливами.

1. Учень стає суб'єктом володіючим своєю позицією, здійснює її цілісно на всіх станах. усвідомлює процес навчання і керує ним

<p>2. Вчитель виступає як інформатор, трансформатор культури, основний спосіб керування – авторитарний, заснований на примушуванні і стимулюванні діяльності учня за допомогою оцінки.</p>	<p>2. Вчитель стає авторитетом, доброзичливим партнером "Спілкування здійснюється" на співпраці, діалогу засадах координуючи навчальну діяльність сприяє розвитку в учня навичок самоаналізу, самооцінки, рефлексії.</p>
<p>3. Основна задача навчання – опанування знаннями та навичками, засобами діяльності .</p>	<p>3. Основна задача навчання – опанування знаннями та навичками як засобом вираження себе, своєї позиції. Переведення учня в режим саморозвитку.</p>

Не зводячи сутність особистісно-орієнтованих технологій навчання тільки лише до даної характеристики, відзначимо, що вона дає можливість визначити те основне, що забезпечує суб'єктну позицію учня.

Професійними характерними рисами вчителя, що бажає і вміє працювати у світлі концепцій особистісно-орієнтованої педагогічної діяльності є: внутрішня і зовнішня мотивація, самореалізація себе як особистості, постійна рефлексія своїх дій, безупинний пошук альтернативних шляхів розв'язання проблем педагогічної практики, авторська інтерпретація викладеного матеріалу, вироблення стратегії і тактики своїх дій у зв'язку з цим. Необхідно звернути увагу педагогічного змісту і самого вчителя на розвиток тих його особистісних структур, що стосуються інтуїтивної, творчої сторони його діяльності.

Безперспективні спроби вибудувати такі технології навчання, що дозволили б зробити педагогічний процес ефективним незалежно від особистості педагога і зменшити вплив його особистісних особливостей на даний процес. Сприяти імпровізації й осяянню, створенню для учнів емоційно-інтелектуального поля напруги, в якому відбувається переживання й усвідомлення ними буття, не замінивши ніякими технологіями. Це в першу чергу вимагає зміни свідомості і світогляду вчителя, руйнації його механістичності, однобічності, орієнтації лише на предметний світ.

Якісно нові утворювальні задачі розв'язані педагогом у такій діяльності, спонукають його постійно працювати над собою, над своїм професійним і загальним культурним рівнем.

Таким чином визначимо, що важливою увагою педагогічного змісту сьогодні повинно бути зосередження не тільки на технологічному й інформаційно-теоретичному компонентах педагогічної підготовки майбутнього вчителя, але і на становленні мотиваційно-ціннісних і світоглядних структур його особистості.

Література

1. Бондаревская Е.В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11-17.
2. Бочелюк В.Й. Психологічна готовність вчителя до особистісно-орієнтованого навчання. – дис... канд. псих. наук. – К., 1998. – 205 с.
3. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепция и технологии. – Волгоград, 1994.

*Гордійчук М.С.
Національний педагогічний університе
імені М.П.Драгоманова*

ОПТИМІЗАЦІЯ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІГРОВИМИ ЗАСОБАМИ

Формування інтересу та відповідального ставлення учня до навчання є одним із завдань у вирішенні проблеми формування мотиваційної сфери особистості школяра. Забезпечення необхідних педагогічних умов для розвитку в учнів повноцінних внутрішніх спонук їхнього учіння якраз і складає одне з найважливіших завдань щодо створення реальних передумов становлення діяльності учіння.

Формування цих внутрішніх спонук, що йдуть від самої особистості учня і що притаманні йому самому як активному учаснику (суб'єкту) процесу навчання, необхідне не тільки тому, що дозволяє суттєво оптимізувати сам процес навчання, а й тому (і це ніскільки не менш важливо), що зараз все більш актуальною стає проблема необхідності поповнення і поновлення знань, умінь, навичок.